

Umrl je tov. Albert Planer, nadučitelj v št. Lenartu nad Laškim, v 47. letu svoje starosti. Rajnik je zapustil pet nepreskrbljenih otrok.

Smrtna kosa. Umrla je v Rojanu gospa Josipina Pertot, roj. Bertos, mati tov. nadučitelja in mestnega svetovaleca Josipa Pertota, v visoki starosti 79 let. Ugodnima rodovinama Pertot-Pregelj naše iskreno sožalje! — Umrla je v Mariboru gospa Marija Končanova, roj. pl. Ostova, učiteljeva vdova. R. i. p.!

V deklško ljudsko šolo v Celju je sprejetih okrog 500 učenk. Mnogo deklic iz Ostrožnega in Smarjete je izostalo; šle so torej v nemško deklško šolo. — Šolski vrtec se je preselil zaradi pomanjkanja prostora v Kmečlovo hišo na Grabnu.

V Rocolu pri Trstu namerava Ciril-Metodova družba prihodnje leto otvoriti ljudsko šolo.

V „Legin“ otroški vrtec pri Barki poleg Gorice zahajata, kakor se je izjavila laška vrtnarica sama, dve tretjini slovenskih otrok. — Sramota, ako je to res!

Nemško šolo v Slov. Bistrici obiskuje letos 261 otrok, in sicer 183 iz mesta in 78 iz okolice. Lansko leto jih je bilo vseh 255. Žal, da so mnogi starši skrajno nezavedni, zakaj vsi otroci iz okolice so slovenski in pretežna večina iz mesta tudi. Otroški vrtec ima 44 gojencev.

Za hrastniško nemško šolo je izposloval poslanec Marekhl pravico javnosti in to že po njenem dveletnem obstanku. Seveda jo dobijo slovenske šole, kjer je nimajo, tudi — kakor vemo.

Slovenska šola v Kopru. Iz Kopra pišejo: Slovensko učiteljske se preseli v Gorico. Seveda premine z njim tudi slovenska vadnica. Rodoljubi so že dolga leta razmišljevali, kako bi tudi po odhodu učiteljske ohranili slovenski deci učilnico. Državne oblasti imajo že več let dotično prošnjo; ni pa upanja, da bo v kratkem rešena. Istotako se nimamo ničesar nadejati od strani dežele v tem pogledu. Ostaja še edino samopomoč. Od tajništva obeh družb sv. Cirila in Metoda že imajo koprski Slovenci dokaj ugodne odgovore. Šolo-obveznih otrok bi bilo krog 200 in ker so drugi pogoji tudi ugodni, je upati, da se ustanovi v kratkem zasebna šola.

Iz Vojnika poročajo: Kako nepotreben je pri nas nemški otroški vrtec, kaže to, da se je letos vpisalo za obiskovanje komaj — 6 otrok, a še ti niso — Nemci.

V Šolo Podturnom v Gorici se je vpisalo letos 19 slovenskih otrok, in sicer v vse 4 razrede.

Furtimaši v Istri. V Pazinu se je vršila glavna skupščina „Dijaškega podpor. društva za Istro“. Po prizadevanju škofa Mahniča so duhovniki napeli vse moči, da so iztrgali narodno imetje iz sedanjih rok in ga spravili v klerikalne. Duhovniki so pripeljali vse polno kmetov; samo en duhovnik je imel 1900 pooblastil, podpisanih od kmetov, ki jim je škofjeka kurija plačala članarino. Razprava je bila viharja in je trajala pet ur. Terorizem furtimašev je bil strahovit. Inteligence je spoznala, da proti taki podivjani, vsaki pametni besedi nepristopni množici ničesar ne opravi in je zapustila skupščino.

Franc Ločniškar, dosedaj učitelj pri Sv. Gregorju v kočevskem okraju, mladi pesnik, ki priobčuje svoje proizvode pod raznimi imeni, recimo: Taros Vaziljev, Borisov, Slavko Slavič itd., je dobil službo potovalnega učitelja v Logje-Robidišču na Tolminskem ob Beneški meji. Čestitamo tolminskemu učitelstvu na tej odlični pridobitvi!

Nemška šola v Sošanju. V to pomembnovalnico ne zahajajo samo otroci nemških-tarških uslužbencev in nekaterih nemških podreptnikov, ampak žalibog tudi otroci popolnoma neodvisnih kmetov iz Družmirja in Gaberkov. Čudno se nam zdi, da pohaja to šolo tudi deček kmetiška Hliša iz Gaberk. Ali ima njegov brat kaplan tako malo vpliva, ali pa se mu mogoče ne zdi vredno, ga poučiti o njegovem nespametnem koraku? Vsekakor bi bilo želeli, da stori svojo narodno dolžnost. Ako se hoče otrok naučiti nemški, se tega tudi na slovenski šoli nauči; dokaz temu je dejstvo, da so zopet trije učenci slovenske šole napravili izpit za srednje šole.

Iz konjiškega okraja nam pišejo: Konjiško učiteljsko društvo je v minulem šolskem letu priredilo v okraju 4 dobro uspele roditeljske sestanke. Prvi se je vršil dne 15. novembra 1908 ob 3. uri popoldne v Čadramljah ob dobri udeležbi. Predavala je prva tov. učiteljica Goričanova-Prihova o ženskih ročnih delih, katere praktično zasnovano predavanje so starši z zanimanjem poslušali. Drugi je govoril tov. učitelj Kerhlanke — Čadramlje o cesarjevem jubileju in si je zlasti prizadeval ljudstvu dokazati, kaj je presvetli cesar storil za šolo in kmetiški stan. Ta sestanek je bil v Čadramljah deveti in so bili zadovoljni z njim roditelji in učitelji. — Deseti po učit. društvu prirejeni rod. sestanek je bil zopet v Čadramljah in sicer 23. maja t. l. Ta sestanek je imel bolj gospodarsko-poučni značaj, zakaj domači tovariši nadučitelji je ljudstvo opozoril na nevarnosti, ki so poletji pretile lanskemu, ne zadosti prevrelemu vinu, ter ga zaeno poučil, kaj je pravočasno storiti, da se kmet obvaruje v tem oziru škode. Da je imel ta predmet

privlačno silo in je bil zato sestanek jako dobro obiskan, pač ni treba posebe omenjati. Zato je isti predavatelj porabil ugodno priliko ter se razpravljal na kratko vzgojno temo: „Ne govorite v navzočnosti otrok nikdar o šoli zaničljivo, oziroma učiteljih, ker s tem škodujete najprej svojim otrokom.“ Predavatelj je spretno pobil trditve, da so se nekdanji otroci v šoli prej in več kaj naučili, kakor dandanes ter dokazal, kako neopravičeno in neumno je zabavljanje čez šolo, češ, otroci ne znajo nič manire, ne pozdravljajo, klatijo orehe, kvar-tajo, se tepejo itd. Naj le domača hiša v tem oziru šoli pomaga in obrnilo se bo kmalu na bolje. — Tudi to razpravo so starši z vnelo poslušali in bo v prihodnje gotovo marsikateri pregrešek v tem oziru izostal. Enajsti rod. sestanek je učit. društvo uprizorilo pri Sv. Jerneju (kot prvega tamkaj) dne 5. julija t. l. in se sme tov. nadučitelju Čehu iz srca čestitati, da je umel zbuditi v svojih faranah toliko zanimanja za prvi sestanek. Velika učna soba je bila namreč nabita kmetiškega ljudstva, ki je pazno poslušalo predavatelja tov. nadučitelja Brumna iz Čadramlj, ki je sprva raztolmačil staršem pomen rod. sestankov ter potem razkrival napake pri vzgoji v domači hiši pred in med šolsko dobo. Izid tega sestanka nam je dokaz, da so v Sv. Jerneju jako pripravna tla za take prireditve. — Dvanajsti rod. sestanek je bil zopet v Čadramljah, in sicer 22. avgusta t. l., na katerem je tov. nadučitelj Čeh iz Sv. Jerneja predaval o temi: „Moje in tvoje“. Na iz življenja vzetih zgledih je pokazal, kako naj starši ravna, da bodo njihovi otroci, kdaj pošteni ljudje, da bodo znali razločevati, kaj je moje, kaj tuje. — Tako je učit. društvo v ravnokar minulem šolskem letu vestno nadaljevalo svojo v prejšnjem šol. letu zapričeto akcijo z rod. sestanki, ki bodo, kakor kažejo znamenja, rodili dober sad v prid šole in ljudstva.

Vpisovanje čeških šolskih otrok na Dunaju. V 10. okr. na Dunaju se je vpisalo v češko ljudsko šolo 850 otrok. Več stolet so jih morali zaradi pomanjkanja prostora odkloniti. „Union“ poroča, da so češki starši, katerih otroci niso mogli biti sprejeti odhajali s solznimi očmi. — V Pragi pa vzdržuje češka mestna občina za 1800 nemških otrok 8 ljudskih in 2 meščanskih šol!

Grozni sok. Nele desetletja, temveč sto in sto, da, tisočletja je dokazano, da ima sok grozdja osvežujočo in krepičo moč za človeka, da daje novo moč in svežost življenju. Grozdje vsebuje namreč snovi, kakor grozdni sladkor, razne redilne soli, beljakovine, kisline i. dr., ki osvežujejo in krepijo telo, in torej so grozdje čislali že od nekdanj in še dandanes ga vsak rad zobje. Bogataš ima grozdje na mizi malodane vse leto ter ga, ko ga ni pri nas, za drag denar kupuje iz daljnih krajev. Navadni ljudje si moremo privoščiti grozdje le v jeseni in še tedaj le par tednov, ker se grozdje, žal, ne da konservirati. Konservirati pa se da svež presen grozdni sok, in vsakdo si lahko privoščiti osvežujočo krepičo snovi grozdja vsak čas v obliki konzerviranega, t. j. očiščenega in steriliziranega grozdnega soka, ki ostane svež leta in leta. Grozdni sok je sam ali pomešan z naravno ali kislno vodo izvrstna osvežujoča in krepiča, jako okusna pijača za bolne in zdrave, otroke in odrasle ljudi. Tak sok nadomešča tudi druge drage sokove, n. pr. malinovec i. dr. ter je mnogo bolj in cenejši. Grozdni sok je pa tudi izborna dietetično sredstvo, ker pitje soka popolnoma nadomestuje toli hvaljeno zdravljenje z uživanjem grozdja (Traubenkur) in ima velike prednosti: 1. je sok jako poceni in 2. se sok lahko rabi vsak čas doma in ni treba iti v oddaljena draga zdravilišča. Ko pride učitelj ali učiteljica izmučen iz šole, je najboljša kupica grozdnega soka, ki daje novo moč in svežost. Nadučitelji, učitelji in učiteljice, naročite zase in za svoje grozdni sok ter ga priporočite tudi znancem in znancem! Opozorjamo na tozadevni inserat v današnji številki!

V. J. Haviliček a bratr, Poděbrady (Kralj. Češko), slavno znani izvozni dom, založen l. 1887., pošilja prav nove sestavljene zbirke jesenskega in zimskega blaga za dame in gospode, sukna, barhanta, flanele, volnenega in bombaževiga blaga; bogate izbire za neveste. Priporočamo c. učitelstvu to češko podjetje. Pri naročitvi se sklicujte na inserat te trdke v „Učit. Tov.“

Ali ste že našemu listu pridobili novega naročnika?

Solsko zdravstvo.

Redka otroška bolezen. Na Štajerskem se je pojavila bolezen Polyo myelitis. To bolezen, ki je v družbi s pojavi otrplosti, dobivajo otroci. Pojavila se je v Gradcu in posebno v Dravski dolini. Dosedaj je znanih že okolo 100 slučajev. Bolezen ni nalezljiva kot koze in škrlatica, ter so jo opazili preteklo leto tudi na Nižjem Avstrijskem. Po-

javlja se zlasti večkrat na Švedskem in Norveškem. Drugod ni znana.

Serum proti tuberkulozi. Univerzitetni profesor za notranjo medicino dr. Gregoracci v Rimu je iznašel neki serum, ki je baje zdravil pri tuberkulozi.

Vsakdanje pravilo. Zračite vedno vse šolske prostore! Zatohtli zrak je smrt mladini!

Iz slovanskih pokrajin.

○ **Jugoslavenska dijaška Zveza.** „Dnevni List“ poroča iz Beograda, da prevzame beligradska vseučiliška mladina iniciativo za organizacijo jugoslavenske dijaške zveze.

○ **Hrvaška in Slavonija** sta imeli koncem leta 1900 — 2.416.304 prebivalcev. Glasom najnovejših statističnih podatkov sta pa imeli koncem 1908. l. 2.855.949 prebivalcev. Glavno mesto Zagreb je imelo leta 1900. 61.002 preb., l. 1908. pa 76.892 prebivalcev. Sledeča mesta so imela koncem 1908, in sicer: Senj 3525 prebivalcev, Bakar 1745, Karlovac 15.860, Petrinja 5404, Sisek 7644, Varaždin 13.513, Križevci 4738, Brod 9023, Požega 5994, Osijek 27.670, Karlovci (sremski) 5978, Mitrovica 12.836, Petrovaradin 4430, Zemun 16.747 prebivalcev. V vseh hrvaških mestih je bilo koncem leta 1908. skupno 226.059 prebivalcev.

○ **Nov statut** bodo izdelali za srbsko kraljevo hišo. — V njem bo nanovo določeno rodovinsko pravo in pravo prestolonasledstva.

○ **Spominsko ploščo** bodo odkrili 10. oktobra dr. Emilu Holubu v Holiču, njegovem rojstnem kraju. Dr. Holub je znan raziskovatelj Afrike. Mnogo krasnih reči je daroval slovenskemu šolskemu muzeju.

○ **Zaprti zaradi češkega govorenja.** V neki vojašnici v Przemyslu so se pogovarjali trije češki rezervisti v svojem materinem jeziku. Neki oficir, ki je slisal češki pogovor, je kar vzdihval, oštel Čeha in dal enemu deset, dvema pa po pet dni zapora. Pa res znajo avstrijski oficirji utrjevati patriotizem v vojaštvu!

Razgled po šolskem svetu.

— **Nov slovenski docent na dunajskem vseučilišču.** Naučni minister je potrdil sklep proforskega kolegija juridične fakultete na dunajski univerzi, s katerim se dovoljuje min. konceptu dr. Fr. Žižka u privatna docentura za statistiko. Štajerski Slovenec Žižek je dobil venio legendi na podlagi knjige: Die statistischen Mittelwerte. Eine methodologische Untersuchung. Leipzig 1908, kjer je obrazložil celo vrsto logičnih napak v dosedanjih statističnih metodah. Knjigo so sprejeli nemški, francoski in angleški strokovnjaki s tolikim priznanjem, da smejo biti Slovenci v resnici ponosni na svojega učenjaka.

— **95 odstotkov analfabetov v Italiji.** Glasom najnovejših statističnih podatkov je v sicilijanski občini Melicucca 95 odstotkov analfabetov. Obvezni šolski pouk je uveden v Italiji l. 1878. V Meeucci ni bilo celih 30 let niti ene šole, a ni je niti dandanes. Od 2846 tamošnjih prebivalcev (po popisu od 1. julija t. l.) jih je znalo čitati in pisati 143, a ti največjim delom niso domači sinovi, nego doseženi posestniki, uradniki, karabinjerji itd. Slični žalostni odnošaji v pogledu analfabetizma vladajo v sicilijanski osrednji pokrajini Caltanissetti in obeh sardinskih pokrajinah Cagliari in Sassari, kjer znaša povprek število analfabetov 70 odstotkov. In ob takih žalostnih prosvetnih odnošajih v lastni domovini zbirajo Italijani in dajajo velike vsote denarja za poitalijančevanje slovenskih in hrvaških otrok po naših krajih.

Z gospodarskega polja.

— **Sadna razstava in poučen tečaj.** Iz Podgrada v Istri pišejo: Gospodarski zadruzi za sodni okraj Podgrad se je posrečilo, da je izposlovala podporo za sadno razstavo. Določeno je, da se ima ta okrajna razstava vršiti dne 9., 10. in 11. oktobra t. l. v Herpeljah v prostrani dvorani g. Križmana. Istočasno z razstavo se bo vršil sadjarski poučni tečaj in razlaganje o raznih vrstah sadja, katero je bolje za naše kraje, ki ima več kucev, je bolj trepno itd. Ker je to prva razstava te vrste v naših krajih, se tem potom opozarjajo toli trgovci, kolikor prekupei in prodajalci, da se razstave udeležijo polnoštevilno. Najde naj se nova pot dohodkov našim kmetovalecem s tem, da se opozori tujce na naš domači izvrsten pridelek. Za leto — prvič — se morda kupčija ne razvije še tako živahno, a začetek je storjen in je upati, da se bo delalo na to, da postane v Herpeljah vsako leto pravi sadni sejm.

— **Gospodinjstvo šole** so osnovali v Spljetu in je ministrstvo za javna dela imenovalo za učiteljico Marijo Buličevo, absolvirano učenko dunajskega seminarja za odgajanje gospodinjstvih učiteljic. Šola je nameščena v stavbini in umetniški obrtni šoli.

— **Cesar je sankcioniral** od štajerskega deželnega odbora predloženi zakon o varstvu planin in pospeševanju planšarstva.

Listnica uredništva.

Naprednjak: Nič se ne bojte! Pri Vas so drugačne razmere kakor na Kranjskem. — M. G.: Igramo prekli.

Listnica upravnistva.

Ne pozabite na naročnino! Dotičnega gospoda oziroma gospodično iz pošte „Zeleniki“, ki je poslal dne 28. septembra po nakaznici 2 K, prosim, naj mi prijavi svoje ime, ker ga je na odrezek pozabil napisati. Upravištvo.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 2398. Kranjsko. 112 1—1

Na šestrazredni ljudski šoli na Višu je stalno oddati novostanovljeno učno mesto z zakonitimi prejemki.

V prvi vrsti se bo oziralo na prosilce, ki se ob enem zavežejo, da bodo stanovali na Višu.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj predlagati do 28. oktobra 1909.

V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščeni prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 18. septembra 1909.

St. 1228. Štajersko. 113 1—1

Na trirazredni ljudski šoli v Spod. Poljskavi se namesti stalno učiteljska oziroma služba učiteljice z rednimi dohodki po tretjem krajnem razredu in do eventualnega razširjenja šole s prostim stanovanjem (3 sobi in kuhinja s pritlikinami).

Razen tega imajo muzikalični učitelji lahko dober postranski zaslužek.

Redno opremljene prošnje je vpsolati krajnemu šolskemu svetu v Spod. Poljskavi, pošta Pragersko, do 20. novembra 1909.

Dokazati je usposobljenost iz obeh deželnih jezikov.

Okrajni šolski svet v Sl. Bistrici, dne 24. septembra 1909.

Članom društva „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“.

Umrl so člani: šolski voditelj Franc Karasek dne 2. julija;

nadučitelj Andrej Sket dne 17. avgusta; nadučitelj Ivan Bauer dne 26. avgusta.

Vplačati je torej tekom enega meseca 77., 78. in 79. slučaj smrti. Letošnje leto je to 5., 6. in 7. smrti slučaj. — Doposlani zaznamek je izpolniti z navedenimi imeni.

O d b o r.

Zahvala.

Ob tragični smrti, ki je zadela mojega najdražjega sina, gospoda

Josipa Tavša

učitelja in voditelja šole v Čadrgu

prihiti so dragi prijatelji rajnikovi in blagi Tolmenci, da so mi bili sočutno ob strani v tem najtežjem trenutku mojega življenja. Dolžnega se torej čutim, da se zahvalim zlasti gosp. c. kr. gozdarju Viktorju Prezlju in drugim gospodom, ki so v smrti nevarnosti iskali truplo pokojnikovo, gg. c. kr. učitelju Kutinu in tolminskim učiteljem, ki so skrbeli za pogreb, gg. pevcem za pretresljivi žalostinki, g. c. kr. namestniškemu svetovalcu Prinzigu, g. c. kr. okr. šolskemu nadzorniku Lasiču, učitelstvu in gg. uradnikom in vsem, ki so prihiti tako številno, da spremijo z mano dragega pokojnika k večnemu počitku.

Vsem iz srca: Bog plačaj!

Na Reki, 23. septembra 1909.

Žalujoči oče.

Vsem onim, ki ljubijo zlahtno kapljico in dobro kuhinjo z vedno svežimi raznovrstnimi jedili priporočam svojo novo urejeno

restavracijo

kakor tudi moderno opremljeni in ceneni

hotel „Južni kolodvor“

nasproti kolodvoru in

hotel „TRIGLAV“

v Bohinjski Bistrici.

Krasna lega, največji komfort, planinsko letovišče.

A. Seidel, restavrat.

68 12—7